38. קרח. "ואיש חכם יכפרנה" (במדבר קעז/א-קעז/ב)

יז 11: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן, קַח אֶת-הַמַּחְתָּה ...

1. בכל יום ויום שוקלים את מעשי האדם: העבירות מרגיזות את המלך

רבי חייא פתח (משלי טז 14): חֲמַת מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי מָוֶת, וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה: תוצאת כעס המלך היא מלאכי מוות (=המוות). אבל איש חכם יודע לפייסו ולבטל את הגזירה.

כמה אית להו לבני נשא לאסתמרא מחובייהו ולנטרא עובדייהו כמה יש לבני אדם להישמר מעוונותיהם ולהשגיח על מעשיהם, **דהא בכמה זמנין עלמא אתדן** כי העולם נידון בכמה פעמים, **ובכל יומא ויומא עובדין במתקלא סלקין** ובכל יום ויום, שוקלים את המעשים במאזניים, **ומשגיחין עלייהו לעילא ואכתיבו קמיה.** ומשגיחים עליהם מלמעלה ונכתבים לפניו (הקב"ה). **וכד עובדייהו דבני נשא לא מתכשרן קמי מלכא** וכשמעשיו של האדם אינם כשרים לפני המלך, **סליק רוגזא ודינא אתער** הכעס עולה והדין מתעורר, **הה"ד חֲמַת מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי מָוֶת. ועל דא, בכל יומא ויומא, בעי ב"נ לאזדהרא מחובוי.** על כן, האדם חייב להשגיח על מעשיו מידי יום ביומו.

2. פירוש וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה, והמשל והנמשל

וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה: בשעתא דמאריהון דדינין קיימין על עלמא ורוגזא תלי. בשעה שבעלי הדין עומדים (כדי לקטרג) על העולם, הכעס (עומד) תלוי. **אי אשתכח בדרא זכאה דרשים לעילא, קב"ה אשגח ביה ואשתכך רוגזא.** אם נמצא בדור צדיק המצוין (רשום) למעלה, הקב"ה מביט עליו ושוך כעסו.

למלכא דאתרגז על עבדוי, (משל) למלך שכעס על עבדיו **והוה תבע על סנטירא למעבד ביה דינא.** ותבע מהממונה (על העונשים) לקיים את גזר הדין **אדהכי, עאל רחימא דמלכא, וקם קמיה** בינתיים, נכנס ידיד המלך. **כיון דחמא ליה מלכא, אתנהירו אנפוי** ברגע שהמלך ראה אותו, שמחו פניו. **שארי ההוא רחימא דמלכא לאשתעי בהדיה** ידידו של המלך התחיל לדבר אתו, **ומלכא חדי** ושמח המלך. **לבתר כד אתא סנטירא, חזא אנפוי דמלכא חדאן** כשבא הממונה על העונשים, ראה את פני המלך שמחות. **אסתלק ואזיל ליה ולא עביד דינא** ואז, הסתלק והלך לו ולא קיים את גזר הדין. **וכדין ההוא רחימא בעי למלכא על עבדוי ומכפר להו** אז המלך הזמין את עבדיו וסלח להם, **ובגין כך** לכן: **וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה.**

3. הנמשל.

אוף הכא אף כאן: **כד חמא משה דרוגזא הוה תלי** כשראה משה שהכעס (עמד) תלוי, **מיד (במדבר יז 11) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן, בגין דאיהו שושבינא דמטרוניתא** כי הוא השושבין (ידידו) של השכינה, **וקטרת לא סלקא אלא בידוי** ורק הוא יכול היה להשתמש בקטורת **דאיהו אסגי שלמא בעלמא** שהוא מרבה שלום בעולם **וקשיר קשרא דמהימנותא** וקושר קשר האמונה.

קְטֹרֶת, הא אוקמוה הסברנו: **חדוותא דעילא ותתא** שמחת (העולמות) העליונים והתחתונים. **קשורא דמהימנותא, סליקו דרוגזא** קשר האמונה, שוך הכעס, **הה"ד (משלי כז 9): שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב וכדין וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה, ינקי וידכי להההוא רוגזא ורחמין מתערין:** ינקה ויטהר את הכעס ההוא והרחמים מתעוררים.

4. <u>חלק הכהנים בסוד. חלק הלויים בשירה.</u>

רבי אלעזר אמר (במדבר ד 18): אַל תַּכְרִיתוּ אֶת שֵׁבֶט מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם (אזהרה מיוחדת למשה ולאהרן שלא יגרמו לכך שבני קהת ייכרתו מתוך הלוויים מפאת קדושת הכלים שהם נושאים) **בגין דאינון גזעא ושרשא דליואי** כי הם גזעם ושורשם של הלוויים[1].

5 **וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמֻתוּ: דבעי כהנא לאתקנא להו** (תפקיד) הכהן לתקן להם (לישראל, וללמד אותם את התיקונים) **דאף על גב דקריבין אינון לקודשא** למרות שהם קרבים אל הקודש, **לא ייעלון אלא בתקונא דכהנא** אינם מורשים להיכנס אלא בתיקון הכהן (עד המקום שמותר להם), **דהוא ידע סימנא דימטון לגביה, ולא יתיר** כי (הכהן) יודע את הסימן שמותר לו להגיע אליו, ותו לא.

10 **וכד מכסיא למאני קודשא** ברגע (שהם) מכסים את כלי הקודש, **כדין כסויא אחרא שרי** כיסוי אחר (מלמעלה) מכסה אותם, **ואסיר לון לקרבא למחמי** ואסור ללוויים להתקרב ולראות, **דהא מלה בחשאי לא אית לגבייהו אלא לכהני** כי מותר רק לכהנים לראות דבר סודי **(ועל דא) דמלה דלהון ועובדא דלהון ברזא ובחשאי וליואי לארמא קלא.** כי עסקי הכהנים הם בסוד ובלחש ועסקי הלוויים בהרמת קול (ובשירה).

15 **5. <u>כהן שייך לדבר סמוי ולוי שייך לגלוי.</u>**

בגין כך כהני בחשאי וברזא ועל דא אסיר לון חמרא לכן, מאחר ועסקי הכהנים הם בסוד ובלחש, אסור להם לשתות יין[2], **דחמרא לארמא קלא ולגלאה רזין איהו** כי יין מיועד להרמת הקול (לשירה) ולגילוי סודות **בגין כך ליואי אתמסרו לארמא קלא** לכן הרמת הקול מיועדת ללוויים, **דהא בדינא אתאחד** כי הם קשורים לדין **דינא באתגלייא איהו ולפרסמא מלה קמי כלא** והדין הוא גלוי
20 ומפורסם לכל, **אבל כהנא כל מלוי ברזא ובחשאי ולאו באתגלייא** אבל הכוהנים הם בסוד ובלחש ולא בגלוי **בגין דאיהו ימינא** כי הוא שייך לימין (חסד) **כד דינין שריין בעלמא מסטרא דשמאלא ימינא יהא מקרבא**[3] כשהדינים שורים בעולם, והוא שמאל, הימין מקרבת **ובמה? בקטורת, דאיהו בחשאי ברזא דקיק ופנימאה מכלא.** הקטורת הוא בלחש, בסוד, דק ופנימי מכל (דבר אחר).

---

[1] רמב"ם, כלי המקדש ב יג: (לגבי בני קהת), כשנושאים אותו על הכתף <u>נושאין פנים כנגד פנים ואחוריהם לחוץ ופניהם לפנים</u>, ונזהרים שלא ישמטו הבדים (המוטות) מן הטבעות, שהמסיר אחד מן הבדים מן הטבעות לוקה, שנאמר (שמות כה 15): בְּטַבָּעֹת הָאָרֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים לֹא יָסֵרוּ מִמֶּנּוּ.

[2] מקור הפתגם הוא במס' סנהדרין לח: שני הבנים של ר' חייא - יהודה וחזקיה - השתתפו בארוחה אצל ר' יהודה הנשיא. הם שתקו ולא אמרו דבר. רבי יהודה ציווה לתת להם יין, כדי שיתחילו לדבר. לאחר שהשתכרו התחילו להגיד דברים קשים על ר' יהודה הנשיא. הוא כעס עליהם, ואז אמר לו ר' חייא שלא יכעס, כי "יין ניתן בשבעים אותיות וסוד ניתן בשבעים אותיות - נכנס יין, יצא סוד.

[3] מס' סוטה מז/א: תנו רבנן: לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת.